

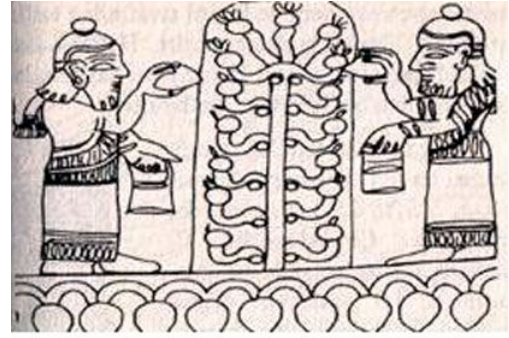
Konu: **Kadim Diller ve Yazılar**
Yazı: **100**

Bilgelik Sepeti

Doç. Dr. **Haluk BERKMEN**

Bu yazı **32** sayılı **Noel ve Nardugan** başlıklı yazımla yakından ilişkilidir. Burada söyleyeceklerimi kavrayabilmeniz için, öncelikle **32** sayılı yazımı okumanızı öneririm (1).

Nardugan bayramında süslenen Akçam bir çam ağacı olup meyveleri bildiğimiz çam kozalağıdır. Akçam kadim dönemde **hayatağacı** olarak tanımlanmış, yaşamın devamı için her yıl dönümünde Asya Türkleri tarafından süslenmiş, etrafında dans edilmiştir. Bu geleneğin ne zaman başladığı tam olarak bilinmiyor. Fakat kadim kültürlerin kabartmalarını incelediğimizde elinde çam kozalağı tutan ve topladığı kozalakları bir sepete yerleştiren insanlar veya varlıklar görüyoruz.

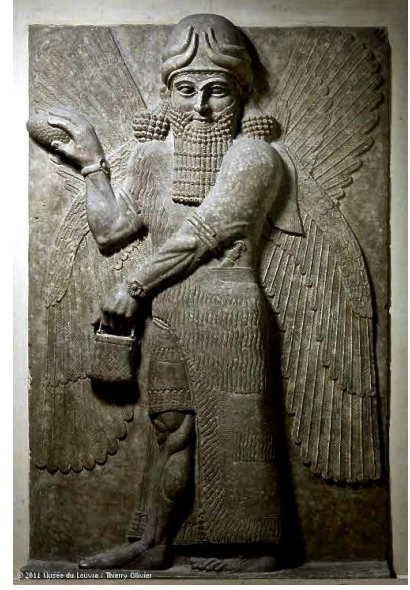
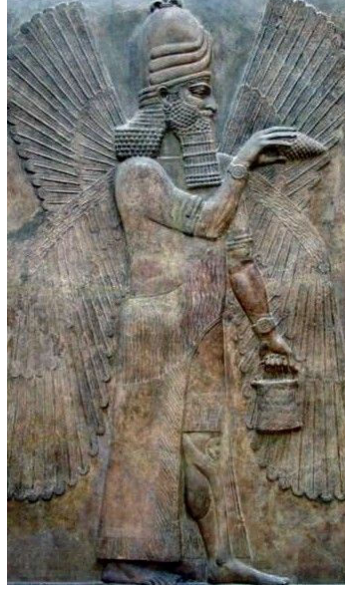

Urartu

Üstteki resimler M.Ö. 9. İle 6. yüzyıllar arasında doğu Anadolu'da varlığını sürdürmüş olan Urartu kültürüne aittir (2). Urartu ismi Ermenice sanılsa da Türkçe ile yakından ilişkilidir. **Urart** sözünün anlamı "urlaştır, yerleştir" demektir ve Sümerlere ait kadim Ur şehri de "yerleş" ve "kur" anlamlarını içerir. -art veya -urt takısını ise günümüzün Türkçesinde, karart (koyulaştır), sarart (sarılaştır) ve doğurt, yoğurt gibi sözcüklerde buluyoruz.

Soldaki kabartmada kanatlı kişiler hayatağacından topladıkları kozalakları ellerinde tuttıkları sepetlere yerleştiriyorlar. Dikkat ederseniz, hayatağacının üst kısmında düz bir çizgi ve yan yana üçgenler çizilmiş. Düz çizgi göğü ve üçgenler yıldızları simgeliyor. Kanatlı kişilere tanrılar dense de ben onları birer şaman olarak yorumluyorum. Şamanlar manevi uçuşlar yapabilen ve ruhsal varlıklardan insanlara bilgi getiren kişiler olarak bilinir. Demek ki, kozalaklar bilgiyi simgelemekte ve bilgileri yerleştirdikleri sepet de **Bilgelik Sepeti** olmaktadır. Bilgiyi sepete yerleştirmelerinin nedeni o bilginin kendilerine ait olmadığını belirtmek içindir. Sepet bir taşıyıcı ve şamanlar da bilgiyi aktaran araçlardır.

Alta solda bir Urartu kabartması görülüyor. Bir elinde çam kozalağını diğer elinde tolu kadehini tutuyor. Bu konuda **64** sayılı **Asya Kültürünün İzleri** başlıklı yazıma bakınız (3).

Ortada ve sağda ise iki Sümer veya Babil kabartması bulunuyor. Bu kabartmalar şu anda Paris'teki Louvre müzesindedir. Kanatlı ve boynuzlu kişilerin birer şaman oldukları görüşündeyim. Ellerindeki bilgelik içeren çam kozalaklarını bilgelik sepetlerine yerleştiriyorlar. Kanatlar manevi gücü ve boynuzlar maddi gücü simgeliyorlar. Boynuz konusunu işleyen **29** sayılı **B Harfinin Gelişimi** başlıklı yazıyı okumanızı öneririm (4).

Bilgelik sepetlerini Göbeklitepe sütunlarında da görüyoruz. Altta kabartma olarak belirtilmiş bilgelik sepetlerini ve manevi uçuşu simgeleyen turna kuşlarını görüyoruz. Turna kuşu ile ilgili **99** sayılı **Göbeklitepe Dönemi** başlıklı yazıma bakınız (5).

Kaynaklar

- (1) <http://www.halukberkmen.net/pdf/158.pdf>
- (2) <https://tr.wikipedia.org/wiki/Urartular>
- (3) <http://www.halukberkmen.net/pdf/287.pdf>
- (4) <http://www.halukberkmen.net/pdf/54.pdf>
- (5) <http://www.halukberkmen.net/pdf/397.pdf>